

Digital didaktik med Covid-19 som anledning

Recirkulation af uddannelsernes erfaringsopsamling fra forår 2020

Indledning

VIA's digitale transformationsprogram, indsatsområde 1.10 om digital didaktik er efter ønske fra direktion og forandringsejerne i første omgang fokuseret på Covid-19 og den særlige situation, som aktuelt er gældende. Der er i VIA's uddannelser taget forskellige initiativer for erfaringsopsamling og identifikation af behov i forbindelse med den digitale omstilling, der har været nødvendig fra marts 2020. Det er et udgangspunkt, at der er meget at lære på tværs af uddannelserne.

Der er derfor gennem VIA's ledelseskæde taget kontakt til konkrete medarbejdere med henblik på at indhente lokale og fagligt specifikke data om relevante erfaringer og behov i de respektive uddannelser. Derudover er der indsamlet data, som er genereret ved andre initiativer til erfaringsopsamling om Covid-19 i VIA (fx Studenterrådet, Studentervæksthuset).

Med afsæt i de indsamlede data er der udarbejdet en oversigt over de didaktiske initiativer, som Covid-19 har givet anledning til med sigte på recirkulation og invitation til umiddelbar kompetenceudviklingsinitiativer på tværs af VIA's uddannelser. Oversigten er samlet i dette dokument.

Data fra uddannelserne

De indsamlede data udgøres af tilbagemeldinger fra 31 uddannelsessteder, Studenterrådet, og Studentervæksthuset. I alt er der indsamlet 66 forskellige materialer.

Materialerne er i form og indhold særdeles varierede og fremstår samlet set som en broget vifte af initiativer, optagetheder og udfordringer foranlediget af Covid-19 omstillingen. Materialerne består af alt fra mails, mødenoter, præsentationer, fotos, undervisningsplaner og -materialer til mere eller mindre systematiske undersøgelser og evalueringer.

De data, som findes i materialerne er i denne fremstilling indholdsmæssigt kategoriseret og sorteret i en bestræbelse på at recirkulere uddannelsernes tilbagemeldinger så rå og ubehandlede som muligt. Fremstillingen er således ikke udtryk for en systematisk analyse af materialet.

Fremstillingen, som udfoldes på de omstående sider, er samlet i en matrix med angivelse af de fire hovedkategorier, som sorteringen af de indsamlede data har givet anledning til. For hver hovedkategori opsummeres de umiddelbare forhold, som viser sig fyldige i uddannelsernes tilbagemeldinger.

Matrix for uddannelsernes erfaringsopsamling på Covid-19 omstillingen i foråret 2020

<p>Digital teknologi De teknologiske forhold handler om at være optaget af digitale værktøjer og redskaber: Hardware og software, der kan mediere og understøtte uddannelsens kerneopgave.</p> <p>Den teknologiske optagethed er rettet mod forskellige spørgsmål i forbindelse med de didaktiske opgaver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke digitale værktøjer og redskaber findes? • Hvilke digitale værktøjer og redskaber har vi til rådighed? • Hvad ved vi om forskellige digitale værktøjer og redskaber? • Hvilke digitale værktøjer og redskaber virker bedst til hvad? • Hvordan opnås kendskab til, viden om og færdigheder og kompetencer til at anvende digitale værktøjer og redskaber? • Hvordan kan kompetencer, færdigheder og viden om digitale værktøjer og redskaber videndeles og cirkuleres i uddannelsesarbejdet? 	<p>Didaktik De didaktiske forhold handler om at være optaget af praktisk anvendelig handlingsorientering i uddannelsernes kerneopgave: Analyse, planlægning og iscenesættelse af undervisning.</p> <p>Den didaktiske optagethed er rettet mod forskellige spørgsmål i forbindelse med undervisningsopgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvem skal lære? • Hvad skal læres? • Af hvem skal der læres? • Hvornår skal der læres? • Med hvem skal der læres? • Hvor skal der læres? • Hvordan skal der læres? • Ved hjælp af hvad, skal der læres? • Hvorfor skal der læres?
<p>Etik De etiske forhold handler om at være optaget af de særlige etiske fordringer og udfordringer, der rejser sig med digitalt og virtuelt baseret uddannelsesarbejde: Etik i mødet mellem uddannelsens aktører.</p> <p>Den etiske optagethed er rettet mod forskellige spørgsmål om nærhed og distance i relationer i og omkring uddannelsernes kerneopgave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan opretholdes professionelle fællesskaber om undervisning, studier og læring? • Hvordan undgås ufrivillig isolation i uddannelsesarbejdet? • Hvordan relaterer undervisere og studerende til hinanden i undervisning og vejledning? • Hvordan relaterer studerende i til hinanden – fx i studiegrupper? • Hvordan relaterer kolleger og ledelse til hinanden i uddannelsens tilrettelæggelse? • Hvordan forvaltes forholdet mellem private og offentlige rum? 	<p>Rammer De rammemæssige forhold handler om at være optaget af forudsætninger, vilkår og betingelser: Grundlag og rammer for uddannelsesarbejdet.</p> <p>Den rammemæssige optagethed er rettet mod forskellige spørgsmål, der kan være rammesættende for uddannelsernes kerneopgave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke ændrede rammer gør sig gældende, når uddannelsesarbejdet omlægges fra fysisk til virtuelt og digitalt baseret samarbejde? • Hvad betyder digital og virtuel omstilling for ledelsen af uddannelsesarbejdet? • Hvordan organiseres digitalt og virtuelt uddannelsesarbejde? • Hvilke fysiske rammer gør sig gældende for virtuelt og digitalt uddannelsesarbejde? • Hvad betinger de virtuelle og digitale rammer? • Hvad betyder tid og omfang, når uddannelsesarbejdet omlægges fra fysisk til virtuelt og digitalt baseret arbejde?

Digital teknologi

De teknologiske forhold omhandler optagethed af digitale værktøjer og redskaber: Hardware og software, der kan mediere og understøtte uddannelsens kerneopgave.

Opsummering

Det indsamlede materiale vidner om

- At det på meget kort tid (dage, uger) tilsyneladende lykkedes undervisere at implementere en lang række digitale teknologier. Nogle teknologier blev opdaget eller genoptaget, andre var nye.
- At mange undervisere tilsyneladende havde eller hurtigt kunne tilegne sig digitale kompetencer.
- At mange undervisere tilsyneladende fik øje for behov for kompetenceudvikling med henblik på anvendelse af en bredere vifte af digitale teknologier.
- At den omfattende anvendelse af digitale teknologier tilsyneladende åbnede for nye organiseringer af undervisningen (fx holdstørrelse, samarbejde på tværs af fysisk lokation, inddragelse af eksterne parter etc.)
- At der for både for undervisere og studerende tilsyneladende var variation i adgangen til digitalt udstyr (fx internetadgang, webcam, mikrofon etc.).

Didaktik

De didaktiske forhold omhandler optagethed af praktisk anvendelig handlingsorientering i uddannelsernes kerneopgave: Analyse, planlægning og iscenesættelse af undervisning.

Opsummering

Det indsamlede materialet vidner om

- At digital undervisning tilsyneladende er befordrende for nogle typer indhold, og udelukker andet (fx i form af hele fag eller moduler, i valget af materialer og læremidler, i praksisrelationer, handlings- og anvendelsesorientering, i valget af undervisningsmetoder og arbejdsformer)
- At interaktion i digital undervisning tilsyneladende er udfordrende, men også kan være berigende (fx i form udfordrende og problematisk kommunikation i forbindelse med formidling og dialog i undervisningen, øget feedback, uklar deltagelse, velfungerende vejledning)
- At undervisningens struktur og organisering tilsyneladende fordrer re-design og didaktisk gentænkning (fx didaktisk refleksion af forskelle mellem online og offline undervisning, didaktisk modellering af undervisningsmetoder, arbejdsformer, rytmer, variation, pauser, differentiering, organisering af de studerende)
- At studie- og læringsmiljøet i digital undervisning tilsyneladende forandres og udfordres (fx læreprocesser, studie- og arbejdsformer, relationer, trivsel/motivation, rådgivning)
- At der tilsyneladende er begrænset eller ingen viden om de studerende udbytte af digital undervisning (fx læring, eksamen)
- At digital undervisning tilsyneladende udfordrer underviserrollen (fx jf. ovenstående)
- At digital undervisning tilsyneladende indikerer behov for didaktisk kompetenceudvikling (fx jf. ovenstående).

Etik

De etiske forhold omhandler optagethed af de særlige etiske fordringer og udfordringer, der rejser sig med digitalt og virtuelt baseret uddannelsesarbejde: Etik i mødet mellem uddannelsens aktører.

Opsummering

Det indsamlede materiale vidner om

- *At mulighed for deltagelse i undervisning med eller uden kamera tilsyneladende åbner for en række etiske dilemmaer (fx ensomhed, intimidering, at tale ud i tomhed).*
- *At sociale rum omkring undervisningen tilsyneladende bliver vigtigere at rammesætte. Underviserne får tilsyneladende et udvidet etisk ansvar for relationer før, under og efter (fx smalltalk ved tjek ind, pauser, mulighed for at hænge ud efter undervisning).*
- *At der tilsyneladende kan være tendens til polarisering af de studerende. Nogle studerende ser ud til at profitere af situationen, andre studerende bliver mere sårbare.*
- *At konflikter tilsyneladende er vanskeligere at håndtere i digitale rum (fx i studiegrupper).*

Rammer

De rammemæssige forhold omhandler optagethed af forudsætninger, vilkår og betingelser: Grundlag og rammer for uddannelsesarbejdet.

Opsummering

Det indsamlede materiale vidner om

- *At digitaliseret undervisning tilsyneladende er mere tidskrævende (fx tilrettelæggelse, planlægning, strukturering, redesign, kommunikation, fremmøde)*
- *At det tilsyneladende er vanskeligere at bevare og opbygge organisatorisk overblik (fx processer for og informationer om beslutning, tilrettelæggelse, forvaltning)*
- *At digitaliseret undervisning tilsyneladende ændrer på arbejdsmiljøet (fx at undervisere bliver primærkontakt til alt, fysisk arbejdsmiljø, arbejdsliv og familieliv flyder sammen)*
- *At virtuelle platforme tilsyneladende gør dele af uddannelsesarbejdet smidigt (fx ophævelse af geografi og overflødiggørelse af transport i forbindelse med møde, vejledning, inddragelse af eksterne parter)*

Opsamling på Covid-19 omstillingen i VIA

Man kan forledes til at tro, at digital didaktik i uddannelse og undervisning handler om teknologiske værktøjer og tekniske didaktiseringsøvelser. Men den første kategorisering af det indsamlede materiale vidner om, at digitale didaktikker i høj grad også handler om etik, rammer – og ikke mindst didaktisk refleksion.

Udvikling af digitale didaktikker handler således i vid udstrækning om pædagogisk og didaktisk udvikling: Didaktisk gentænkning og re-design af undervisningens mål, indhold, interaktionsformer, struktur og organisering på digitale præmisser. Det handler endvidere om, hvordan forskellige uddannelses- og arbejdsrammer og digitale teknologier på etiske og praktiske måder kan understøtte undervisere og studerende i de nye roller, som det digitale didaktiske arbejde indebærer.

Derfor! Når vi i VIA har ambitioner om at udvikle digitale didaktikker som understøtter uddannelseskvaliteten, skal vi ikke kun forholde os til digitale teknologier og det åbenlyse potentiale, de digitale muligheder giver: Vi skal også turde rejse de didaktiske diskussioner der knytter an til spørgsmål om uddannelsernes og undervisningens mål og indhold, online relationer mellem underviser og studerende, trivsel eller mistrivsel i de digitale undervisningsrum, kamera-etik og arbejdsmiljø når kontoret og klasserummet rykker hjem i stuen.

Skal vi komme med kun én pointe, så er det, at digital didaktik primært ser ud til at være en didaktisk udfordring. Uden at ville underkende vigtigheden af at kende til og teknisk at beherske digitale platforme og teknologier, så rækker udviklingen af digitale didaktikker langt ud over blot "at sætte strøm til undervisningen".

Formidling og opfølgning

Fremstillingen ovenfor formidles på [VIAs underviserkonference "Fremtidens uddannelser" den 11. november 2020](#). På konferencen suppleres fremstillingen af et spor med præsentationer/oplæg af eksempler fra udvalgte uddannelser.

Recirkulationen følges i efteråret 2020 op med en kvalitativ indholdsanalyse med didaktisk-analytiske nedslag og greb med sigte på udvikling af anbefalinger knyttet til Covid-19 initiativer i VIA og til det videre proces for udviklingen af digitale didaktikker i VIA.

/ PHMA, RIGO, VINO